

Забезпечення наступності змісту в системі ступеневої професійної освіти

М. В. Яцков, Л. К. Осадча

Технічний коледж Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна
Corresponding author. E-mail: m.v.yatskov@nuwm.edu.ua

Paper received 27.04.18; Accepted for publication 01.05.18.

<http://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-164VI68-14>

Анотація. В статті розкриті технології ступеневої підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями та більш кваліфікаційними ступенями «кваліфікований робітник – молодший спеціаліст-бакалавр», здатних сформувати конкурентоспроможного фахівця на ринку праці; показані реалізовані принципи наступності неперервної освіти, оптимальної доцільності й ефективності в навчальному комплексі «коледж-університет».

Ключові слова: освітньо-кваліфікаційні рівні, неперервна освіта, ступенева система освіти, інтегрований навчальний план, освітній ступінь, конкурентоспроможність, самореалізація, самовдосконалення, компетентності.

Поява в системі освіти вищих навчальних закладів нового типу – коледжів робить можливим скоротити терміни підготовки спеціалістів внаслідок виключення дублювання матеріалу при послідовному навчанні в професійно-технічному училищі, технікумі, вузі, та відібрати найбільш обдаровану молодь на завершальну ланку (ступінь) навчання, підвищити ефективність навчального процесу за рахунок об'єднання навчально-матеріальної, лабораторної бази.

Виникнення навчальних закладів такого типу в Україні можна також пояснити зміною змісту професійної діяльності. Динамізм соціально-економічного розвитку суспільства визначив об'єктивні передумови переходу до неперервної освіти, принципова особливість якої полягає в різноманітності і гнучкості застосування засобів, способів і організаційних форм навчання. Зміст професійної освіти має бути наближений до життя, інтегрований з наукою і виробництвом, при цьому потрібно стимулювати просування найбільш обдарованих, краще підготовлених студентів на більш високі ступені освіти.

Коледж здавна характеризується багатофункціональністю і різноманітністю форм підготовки, а також реалізує потребу особистості в підвищенні рівня професійної освіти.

Технічний коледж Національного університету водного господарства та природокористування здійснює підготовку фахівців за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями – кваліфікований робітник і молодший спеціаліст та освітнім ступенем бакалавр. Основним завданням коледжу є впровадження гнучкої багатоступеневої системи освіти з наданням випускникам шкіл робітничих професій, споріднених спеціальностей молодшого спеціаліста та забезпечення можливостей продовження навчання за аналогічними спеціальностями на освітньому ступені бакалавр в Національному університеті водного господарства та природокористування, а також отримання ступеня бакалавр в Технічному коледжі за спеціальністю 161 «Хімічні технології та інженерія».

Неперервна професійна освіта дозволяє створити цілісний інтегрований підхід до формування конкурентоспроможних фахівців в стінах навчального закладу. Адже професійний навчальний заклад має забезпечити соціалізацію і впевнене входження в самостійну професійну діяльність молодого фахівця, розк-

рити в нього прагнення до самовдосконалення, само-реалізації, до навчання протягом всього життя.

Соціологічні опитування випускників вищих навчальних закладів щодо самооцінки рівня їх конкурентоспроможності свідчать: основною перешкодою у працевлаштуванні після отримання диплома про вищу освіту за тією чи іншою спеціальністю є відсутність практичного досвіду роботи.

Конкурентоспроможні фахівці мають володіти професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва, та високим рівнем професійної компетентності, що базується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці. На сьогодні професійну компетентність не можна розвивати лише на основі фахової спеціалізації, тому що вона швидко змінюється і не може гарантувати стабільність професійної підготовленості на все життя: компонентом професійної підготовленості повинна стати не лише готовність, а й здатність до змін у професійній діяльності.

У Технічному коледжі Національного університету водного господарства та природокористування підготовка кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів проводиться окремо на базі повної та базової загальної середньої освіти. Також реалізована ступенева система підготовки молодших спеціалістів на базі кваліфікованих робітників. Для досягнення цієї мети здійснено порівняльний аналіз навчальних планів, програм, підручників і методичних посібників для кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів; відбір та структурування змісту навчального матеріалу, а також розроблено, експериментально перевірено інтегровані навчальні плани та програми для підготовки молодших спеціалістів на базі кваліфікованих робітників.

В основу педагогічного проектування покладено системний підхід, що забезпечує взаємозв'язок між процесами формування особистості й оволодінням студентами основами професійної майстерності відповідно до кваліфікаційних вимог; науково обґрунтовано дидактичне забезпечення професійних дисциплін та практичного навчання.

Основним документом, що регулює зміст і режим роботи з підготовки фахівця, є навчальний план. Ними розроблені і впроваджені в навчальний процес інтегровані плани підготовки молодших спеціалістів на

базі кваліфікованих робітників із споріднених професій зі скороченням терміну навчання на один рік. Для реалізації такого плану робітничі професії об'єднуються за професійним принципом і інтегруються в одну спеціальність молодшого спеціаліста. А саме: кваліфіковані робітники з професій монтажник санітарно-технічних систем і устаткування; електрозварник ручного зварювання; монтажник систем вентиляції, кондиціонування повітря, пневмотранспорту; електромеханік торговельного та холодильного устаткування інтегруються в одну спеціальність молодшого спеціаліста «Монтаж і обслуговування внутрішніх санітарно-технічних систем і вентиляції»; кваліфіковані робітники з професій апаратник, електрогазоварник (електрогазоварник на автоматичних і напівавтоматичних машинах, контролер зварювальних робіт), електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики – в спеціальність «Обслуговування та ремонт обладнання підприємств хімічної і нафтогазопереробної промисловості»; кваліфіковані робітники з професій лаборант хімічного аналізу, апаратник – в спеціальності «Прикладна екологія», «Хімічні технології та інженерія», кваліфіковані робітники з професій електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики, електромеханік торговельного та холодильного устаткування – в спеціальність «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», кваліфіковані робітники з професій касир (банку). Контролер у банку – у спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» і за два роки отримують кваліфікацію молодшого спеціаліста відповідно «технік санітарно-технічних систем», «технік з експлуатації та ремонту устаткування», «технік-еколог», «технік-технолог», «електромеханік», «операціоніст з фінансів та кредиту».

Побудована ступенева модель підготовки молодших спеціалістів на базі кваліфікованих робітників ґрунтується на:

- неперервній професійно-практичній підготовці;
- викладанні загальноосвітніх і природничо-математичних дисциплін у професійному спрямуванні;
- інтегрованому викладанні загальнотехнічних і професійно-теоретичних дисциплін першого рівня та фундаментальних і професійно-орієнтованих другого рівня.

Одним із пріоритетів коледжу в реалізації принципу наступності і неперервності ступеневої освіти є інтеграція в структурі університету. Вона реально дає можливість сумісного використання комп'ютерної, науково-лабораторної бази університету для проведення практичних і лабораторних занять зі студентами коледжу, використання навчально-методичного забезпечення, що готується в університеті для студентів коледжу, проходження курсів підвищення кваліфікації викладачів коледжу в Інституті післядипломної освіти Національного університету водного господарства та природокористування, залучення професорсько-викладацького складу університету до проведення занять на старших курсах коледжу, керівництво дип-

ломними проектами студентів, що дозволяє підвищити рівень професійної підготовки молодшого спеціаліста на базі новітніх технологій та комп'ютеризації навчального процесу і більш раннє його адаптування до умов навчання в університеті.

У тісній співпраці з відповідними кафедрами Національного університету водного господарства та природокористування впроваджена дієва дворівнева модель підготовки бакалавра в університеті на базі молодшого спеціаліста зі скороченням терміну навчання на 2 роки за спеціальностями:

- 192 «Будівництво та цивільна інженерія», 263 «Цивільна безпека (охорона праці)», 194 «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології» на базі молодших спеціалістів спеціальності «Монтаж і обслуговування внутрішніх санітарно-технічних систем і вентиляції», «Будівництво та цивільна інженерія»;

- 101 «Екологія», 103 «Науки про Землю (Геологія)», 183 «Технології захисту навколишнього середовища» на базі молодших спеціалістів спеціальності «Прикладна екологія», «Екологія»;

- 113 «Прикладна математика», 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології (комп'ютерні науки)», 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології (інформатика)» на базі молодших спеціалістів спеціальності «Прикладна математика».

- 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»; 263 «Цивільна безпека (охорона праці)» на базі молодших спеціалістів спеціальності «Монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва», «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології».

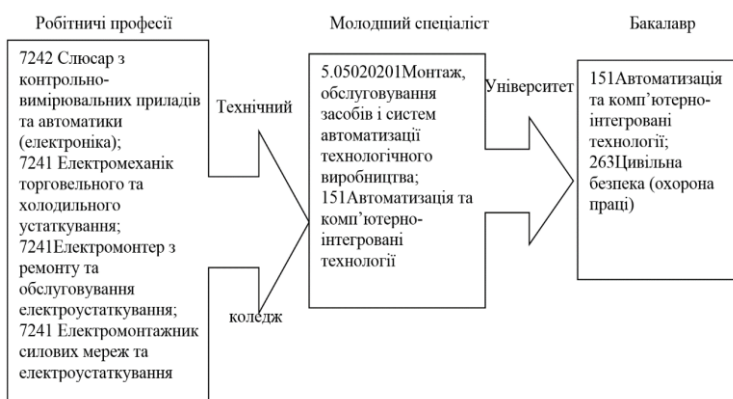

Рис. 1. Схема ступеневої системи підготовки фахівців в структурі: «Коледж-Університет»

- 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент», 292 «Міжнародні економічні відносини», 074 «Публічне управління та адміністрування» на базі молодших спеціалістів спеціальностей «Фінанси і кредит», «Оціночна діяльність», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Облік і оподаткування».

Також у Технічному коледжі реалізована ступенева система підготовки молодших спеціалістів зі спеціальності «Хімічні технології та інженерія» на основі кваліфікованих робітників з професій лаборант хіміч-

ного аналізу, апаратник та підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю «Хімічні технології та інженерія» на основі молодших спеціалістів.

Рис. 2. Схема ступеневої системи підготовки фахівців в структурі: «Коледж-Університет»

Рис. 3. Ступенева система підготовки фахівців у Технічному коледжі

Ступенева система підготовки кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів і бакалаврів дозволяє сформувати конкурентоспроможних фахівців, здатних до самонавчання і мобільності у професійному відношенні та ще в навчальному закладі:

- формувати у студентів усвідомлення необхідності раціонально планувати своє майбутнє, професійний шлях;

ЛІТЕРАТУРА

1. Яцков М.В., Осадча Л.К. Технічний коледж: становлення і перспективи// Технології навчання. – Рівне, УДУВГП, 2002. – 66-72.
2. М.В. Яцков. Досвід та особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) при вивченні хімічних дисциплін (доповідь). Матеріали VIII Всеукраїнської науково-методичної конференції «Кредитно-модульна система підготовки фахівців для ринкової економіки: стан, проблеми та перспективи» //Нова педагогічна думка// - м. Рівне, 2007.
3. Яцков М.В., Осадча Л.К. Кредитно-модульна організація навчального процесу в технічному коледжі: перший досвід, завдання, висновки// Нова педагогічна думка. – Спецвипуск. – 2007. – 338-344.
4. Осадча Л.К. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: Методичний посібник. – Рівне, 2008.
5. Яцков М.В., Осадча Л.К. Особливості підготовки конкурентоспроможних фахівців у Технічному коледжі Національного університету водного господарства та

- підвищити відповідальність студентів за результати навчальної діяльності;
- розвивати у студентів здатність самостійно здобувати знання;
- значно покращити зміст професійної підготовки відповідно до вимог сучасного виробництва;
- залучити підприємства до системи підготовки фахівців з наданням першого робочого місця кожному випускнику;
- підвищити конкурентоспроможність на ринку праці, працевлаштування за професією;
- збільшити кількість випускників, що бажають продовжити навчання за інтегрованими планами підготовки бакалаврів у Національному університеті водного господарства та природокористування;
- скоротити витрату бюджетних коштів за рахунок скорочення термінів навчання при здобутті освітнього ступеня бакалавра.

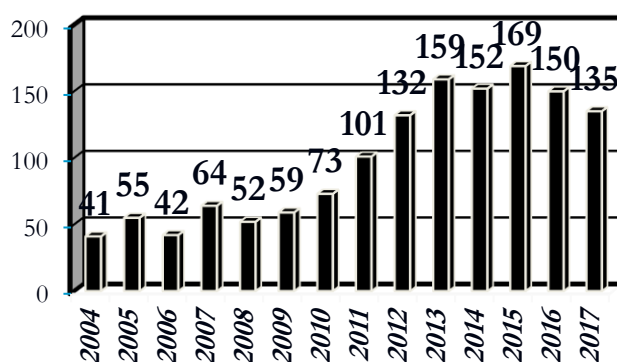

Рис. 4. Продовження навчання випускників коледжу в університеті

REFERENCES

1. M.V.Yatskov, L.K. Osadcha Technical college: formation and prospects// Technologies of training.- Rivne, 2002. – 66-72.
2. M.V.Yatskov. Experience and features of introduction of credit-module system of organization of educational process in the study of chemical discipline. (report). Materials VIII Ukrainian Scientific-educational conference “Credit- module system of preparation specialists for trade economics: problems and perspectives” // New pedagogical thought// -Rivne, 2007.
3. M. V. Yatskov, L.K. Osadcha . Credit-module organization of the education process in the technical college: first experi-

- ence, tasks, conclusions// New pedagogical thought. Special issue – 2007.- 338-344.
4. L.K.Osadcha. credit-module system of organization of the educational process at higher educational establishments of I-II accreditation level. Rivne, 2008.
 5. M.V.Yatskov., L.K.Osadcha. Features of training of the competitive specialists in the technical college National University of Water Management and Nature Resources// New pedagogical thought. – 2009, №3.
 6. M. V. Yatskov, L.K. Osadcha. System of monitoring in qualities of preparation specialists in the technical college (NUWMNR) from pupil to student (article). The technologies of training, №15, Rivne, NUWMNR 2015.
 7. M. V. Yatskov, L. K.Osadcha. Quality management of preparation of specialists at the technical college. Humanitarian notes “Pereyaslav Khmelnytskyi State Pedagogical University named after G. Skovoroda” – 37-1, Volume (73): Thematic issue “The higher education of Ukraine in the context of integration into European Educational Space”.- K.: Gnosis, 2017.
 8. M. V. Yatskov, L. K. Osadcha. The place of colleges in the system of higher vocational education of Ukraine. Scientific notes RSUH, issue 16 (59) Rivne, 2017.
 9. M. V. Yatskov, L. K. Osadcha. The use of information and communication technologies in organization of training specialists at technical college NUWMNR. The III Ukrainian Scientific and Practical Conference “Computer painting and software of information systems and technologies”.- Rivne: NUWMNR, 2017.

The ensuring the continuity of the content in the system of advanced professional education

M. V. Yatskov, L. K. Osadcha

Abstract. The article describes the technologies of the gradual recruitment of specialists for educational qualification levels “skilled worker – specialist-bachelor” which are able to be competitive specialists on the labor market; shown realization principles of continuity and continuous education, optimal experience and efficiency in the educational complex “college-university”.

Keywords: educational qualification curriculum; educational degree levels; continuing education graduate education system; integrated, competitiveness, self realization, self improvement, competence.

Обеспечение преемственности содержания в системе ступенчатого профессионального образования.

Н. В. Яцков, Л. К.Осадчая

Аннотация. В статье раскрыты технологии ступенчатой подготовки специалистов по образовательно-квалификационным уровням и более квалификационными ступенями «квалифицированный работник – младший специалист-бакалавр» с целью сформировать конкурентноспособного специалиста на рынке труда; показаны реализованные принципы преемственности и непрерывного образования, оптимальной целесообразности и эффективности в образовательном комплексе «колледж-университет».

Ключевые слова: образовательно-квалификационный уровень, непрерывное образование, ступенчатая система образования, интегрированный учебный план, образовательная ступень, конкурентноспособность, самореализация, самосовершенствование, компетентности.